

Josip Osti*Ljubiti – biti in peti***Milan Dekleva: JEZIKAVA RAPSODIJA & IMPROVIZACIJE NA
NEZNANO TEMO**

LUD Literatura, Ljubljana 1996 (Zbirka Prišleki)

Pesniške zbirke, ki jih je zadnja leta priobčil Milan Dekleva, nas prepričujejo, da gre za pesnika, ki se uvršča ne le med najplodovitejše sodobne slovenske pesnike, ampak tudi med najboljše. To potrjuje tudi njegova zadnja knjiga, v kateri sta dve pesnitvi, *Jezikava rapsodija* in *Improvizacije na neznano temo*, natisnjena v letu, ko je avtor srečal Abrahama. Ta knjiga in knjige, ki jih je izdal predtem, tako *Panični človek* (1990) in *Preseženi človek* (1992) kot tudi *Kvantaški stihi* (1994) in *Šepavi soneti* (1995), potrjujejo, da je Dekleva v zenitu pesniške ustvarjalnosti. Da se v njegovi poeziji danes zares prežemajo življenjske in pesniške izkušnje na osebni in prepoznaven način, ki nedvomno bogati slovensko pesništvo nasploh.

Milan Dekleva, nekoč dober igralec ragbija, danes še vedno dober pianist, je predvsem pesnik močne energije in pretanjenega posluha za zvok besede in melodijo verza. Človek, ki ljubi življenje in ki se je popolnoma prepustil igri z besedami. Imenovanju življenja v sebi in okrog sebe. Videnega, doživetega in spoznanega. Ki pozna zgodovino človeštva, zgodovino znanosti in umetnosti. Ne le literature, ampak tudi glasbe in slikarstva. Ki je brez dvoma otrok svojega časa, časa kibernetike in računalniških oken, vendar je njegova pesem plod, v katerem se pogosto jedrnato zrcali celoten čas pesnikov in mislecev pred njim. Ki so to bili tako na Daljnem vzhodu kot v stari Grčiji ne redko v eni osebi. Prav te pogosto

srečujemo kot Deklevove učiteljke. Tiste, h katerim se vedno znova vrača, bodisi da gre za prva ali poslednja vprašanja. Kajti tudi sam je predvsem pesnik vprašanj, ne pa odgovorov. Sprašuje tako po vzrokih kot posledicah, od tod se poraja obilica novih vprašanj, ki z lučjo besed razkrivajo številne paradokse. V samem človeku. V njegovem vsakdanjem življenju. V svetu, v katerem živi in v katerem so živeli njegovi predniki. V naravi in znanju o njej. V poznanju in spoznanju vsega, kar ga obkroža – do čudeža in skrivnosti v temo ovitega kozmosa, ki je in verjetno še dolgo bo le en velik vprašaj. Človekova edina moč je v postavljanju vprašanj temini in nepoznanemu pred sabo. Ali z Deklevovimi besedami: "Kdor govori, / je že globoko zabredel v življenje."

Pesnikova moč je še večja, ker se trudi v jeziku, ki mu je na razpolago, manj ali bolj uspešno artikulirati ta vprašanja, ki jih postavlja Sfingi življenja. In v postavljanju, s posredovanjem preskušanja možnosti jezika, neprenehoma novih vprašanj na njene paradokсне odgovore. S tem se seveda le množijo vsakovrstni paradoksi, hkrati pa mreža jezika, v katero jih pesniki lovijo, postaja gostejša. Mreža kot orodje in ne samo to. Kajti pri jeziku, ki ljudi usodno razlikuje od drugih bitij in tudi med seboj, gre za veliko več. Je potrditev človeške in pesniške enkratnosti in neponovljivosti. Poezija Milana Dekleve se mi zdi takšna gosta mreža jezika, v kateri, ko jo izvleče na obalo oziroma pred bralce, mrgoli paradoksov. Jezikovnih iger, s katerimi jih izreka. Še enkrat potrjujoč, da je pesnik homo ludens in da je za poezijo enakega, če ne večjega pomena, kako in ne kaj. Čeprav Dekleva sam poudarja: "Pesnjenje ni umetnost spominjanja, / je večšina pozabe," gre za pesnika, pri katerem pomen in spomin besede nista izbrisana, temveč razsvetljena iz drugačnega, ne le antropocentričnega zornega kota. Ali kakor sam pove oziroma vpraša: "Ko umre človek, se v vesolju zapre oko. / Kaj ugasne v vesolju, ko umre pes? / In jagnje? Jelša? Kaolinov kristal?"

Naslova nove Deklevove knjige, *Jezikava rapsodija* in *Improvizacija na neznano temo*, kažeta, kako velik pomen v svoji avtopoetiki pridaja jeziku in glasbi oziroma prežemanju obeh. Hkrati pa, hote ali ne, z dvema pesnitvama, od katerih v eni govori več o smrti, v drugi o ljubezni, razkriva današnjo razklanost vsega. Predvsem subjekta. Ki v njegovi poeziji ne izginja popolnoma, tako kot v postmodernistični literaturi. In ki ni le posledica novodobnega nihilizma, marveč močnega prvotnega in večnega dvoma

o vsem. Tudi o prvotnem in večnem, kot o dvomu samem. Z njegovimi besedami: "Eno, iz vsega, za vse: to smo, / jezikavo vrhunsko dvoumje."

Torej nadaljevanje Descartesovega dvoma, ki je obenem metoda osvobajanja od tradicionalnih dogmatskih nauk in potrditev obstoja zavesti, ki dvomi. Ob Deklevovem primeru ne le razuma, temveč tudi čustev, zakaj njegova poezija je skupen plod enega in drugega. Natančneje povedano, spoj mišljenja in občutenja, ki poznata meje in varljivosti tako same razumnosti kot same čustvenosti. Pravzaprav njuna uglasbitev z besedami. Pri njem gre namreč predvsem za glasbo besed. Ali kakor sam pravi: "nihče ne more oditi s sveta brez glasbe". Gre za glasbo, s katero zbira in drži skupaj koščke razkosane podobe sveta. Ki jih v njegovih pesnitvah ponazarjajo posamezni fragmenti. Po drugi strani pa enkrat štirinajst spevov, drugič isto število le oštevilčenih pesmi izražata pesnikovo željo, da, kolikor je to mogoče, harmonizira kaos. Ne namišljenega, temveč resničnega. Ki ga je vojna na območjih nekdanje Jugoslavije, posebno v Bosni in Hercegovini, o kateri, kot tudi o usodi Sarajeva, piše, naredila očitnejšega. Za njega "stoletje se je začelo z zanosom in utvaro" in prineslo "nič v zameno za vse". V našem času pa: "Gorele so oči, gorela so mesta, / oblastniki in kuga so postajali zgodovina."

Ali še enkrat: "Prišle so vojske, odšle so vojske. / Takrat tudi skoz njegovo pesem. / ... medtem, ko vojske prihajajo in odhajajo, / pesmi naježene stoje v grozi biti."

In ne more biti drugače, ko resnično sočustvuje s trpljenjem ljudi v obleganem Sarajevu in v Bosni, razdejani z vojno, pri tem pa ne spregleda "svetovnega cinizma" in odvrčanja pogleda od tega krvavega prizorišča.

Če se je, kot pravi tudi Nietzsche, tragedija rodila iz glasbe, potem nas Milan Dekleva s to svojo knjigo prepriča, da je glasba njegovih novih verzov rojena iz tragedije. Iz močnega občutka umrljivosti vsega.

"Začenjava svojo obredno daritev
izginevanja ..."

Spet videnega brez kakršne koli patetike. Na osebni način. Tudi s humorjem. Zdravim in prešernim. Kot v verzu: "ker smrti ne morem napičiti". In njemu podobnih. Zvečine pa po zgledu glasbe džezovskih improvizacij in variacij, ki z živahnimi ritmi življenja odganjajo vsakršno zaspanost. Zanj: "razpad je vse mogoče in mogočnost vsega". To pa pridaja dodaten smisel ljubezni, ki kljub svoji lastni paradoksnosti, kot jo razkrivajo tudi

verzi: "V zasnutku življenja je čista ljubezen. / Čista ljubezen, vrhunec nesmisla," v tej njegovi novi knjigi na nekaterih mestih nenavadne ljubezenske lirike krepí voljo ljubiti oziroma biti in peti.

Dekleva, ki konstatira, da "je ljubezni zmeraj tako malo", vzklika in obenem priznava: "Častilec kože sem!" Torej je zagovornik in posvečenec ljubezni med ljudmi iz krvi in mesa. Ljubezni, ki brani življenje, vendar ga ne spreminja niti razumeva. Takšno ljubezen in življenje, ki je "nenehno žariščenje", izreka z erotičnimi besedami in z orgazmičnim pesniškim govorom, prepolnim ne le številnih vprašajev, temveč tudi številnih klicajev. Z govorom, o katerem v enem izmed spevov *Jezikave rapsodije* sam pove:

"Govorim, mogoče. A niti kot človek
niti kot bog. In tudi ne kot žival.
Spet ne kot črna luknja.
Govorim kot nekaj drugega,
časar ne razumem, ker ne razumem,
kaj bi sploh moral razumeti."

Prevedla **Barbara Šubert**